

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Матеріали
II Міжнародної науково-практичної
конференції
“ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ
УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ В УМОВАХ
ЦИФРОВІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ”

10 жовтня 2024 р.

Київ
2024

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Голова оргкомітету:

Гончаренко Михайло Федорович – віцепрезидент Міжрегіональної Академії управління персоналом, д-р екон. наук, проф.

Заступники голови:

Семенець-Орлова Інна Андріївна – директор Навчально-наукового ін-ту управління, економіки та бізнесу, д-р наук з держ. упр., проф.;

Каліна Ірина Іванівна – заступник директора Навчально-наукового ін-ту управління, економіки та бізнесу, д-р екон. наук, проф.

Члени оргкомітету:

Дацій Олександр Іванович – завідувач кафедри маркетингу ННІУЕБ, д-р екон. наук, проф.;

Братусь Анна Анатоліївна – завідувач кафедри економіки та управління бізнесом ННІУЕБ, д-р екон. наук, доц.;

Дмитренко Геннадій Анатолійович – завідувач кафедри управління персоналом та економіки праці ННІУЕБ, д-р екон. наук, проф.;

Скиба Ганна Іванівна – завідувач кафедри обліку і оподаткування Навчально-наукового інституту управління, економіки та бізнесу, канд. екон. наук, доц.;

Кришталь Галина Олександрівна – завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи ННІУЕБ, д-р екон. наук, проф.;

Кривоберець Марина Миколаївна – завідувач кафедри організації туристичної діяльності ННІУЕБ, канд. екон. наук, доц.;

Мазур Юлія Володимирівна – декан ННІУЕБ, канд. екон. наук, доц.

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 11 від 30.10.24)*

II Міжнародна науково-практична конференція “Інноваційні методи управління економікою в умовах цифровізації бізнесу”: зб. матеріалів конференції (м. Київ, 10 жовтня 2024 р.) / ред. кол.: І. А.Семенець-Орлова (гол. ред.), І. І.Каліна (заст. гол. ред.), Ю. В. Мазур (упоряд. і відп. ред.) та ін. Київ: Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2024. 594 с.

ISBN 978-617-02-0406-6 (електронне видання)

Для науковців, представників бізнесу та здобувачів вищої освіти.

Тексти тез надано в авторській редакції. Автори несуть повну відповідальність за зміст публікацій, а також добір, точність наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей.

ЗМІСТ

Айрапетов Михайло Анушаванович

Цифрова трансформація економіки: переваги та недоліки 17

Андрушкевич Наталія Віталіївна

Інструменти Digital-маркетингу в цифровій економіці 22

Арбузова Тетяна Василівна

Цифровізація як інструмент покращення управлінських процесів та доступу до інформації для мешканців територіальних громад 24

Бакай Віталій Йосифович

Діджиталізація бізнес-процесів компанії 27

Басенко Олеся Валеріївна, Лапицька Ніна Іванівна

Мотивація працівників: інноваційні рішення підвищення ефективності діяльності організації 31

Баран Роман Олегович, Корицька Ольга Іванівна

Інтеграція штучного інтелекту у системи управління економічною діяльністю 34

Баранніков Максим Олександрович,

Кириченко Сергій Олександрович

Digital-інструменти в циркулярній економіці 38

Барінов Олександр Олександрович, Коваль Микола Іванович

Формування ефективного організаційно-економічного механізму управління системою збору і переробки вторинних ресурсів у умовах цифровізації бізнесу 40

Башинська Марина Ігорівна

Цифрові рішення та інновації у сфері туристичного бізнесу 43

Беженар Інна Миколаївна, Скиба Ганна Іванівна

Виноробний сектор України 46

Бережинський Денис Володимирович

Роль маркетингових стратегій у формуванні підприємницького потенціалу територіальних громад 49

Білобловський Святослав Володимирович

Застосування моделі McKinsey 7S для інтеграції концепції Triple Bottom Line у звітність організацій 53

Бігдаш Володимир Дмитрович

Стан та напрями розвитку страхового ринку за 1-ше півріччя 2024 року в Україні 55

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІКИ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Інформаційно-комунікаційні технології, або цифровізація, сьогодні активно використовуються практично у всіх сферах розвитку економіки і життєдіяльності населення. Вони, перш за все, пов'язані з впровадженням цифрових комунікаційних технологій, онлайн-платформ, надають однако-ві можливості громадянам залучення до освіти, вирішення соціальних питань, науково-технічної діяльності, бізнесу, за рахунок доступу до широких масивів інформації і знань. Цифровізація також має важливе значення для розвитку інноваційної та підприємницької діяльності, міжнародної торгівлі, поліпшує систему управління тощо. Відбуваються процеси проникнення цифрових технологій в різні сфери суспільства, що докорінно змінює їх роботу і технологічний уклад. До процесів цифровізації також можна віднести: нові можливості навігації (наприклад, автономний транспорт, керований автопілотом), автоматизацію виробництва (зокрема, спорудження підприємств з мінімальним використанням ручної праці людей), нові підходи до організації ринку праці (превалювання самозайнятих осіб, поширення фрілансу). В Україні є компанії, які результативно впровадили діджитал-рішення, збільшили цим свою частку на ринку, зокрема, сервіси доставки, маркетплейси, пасажирські перевезення. Так, компанія Uber розширила свій діджитал-продукт, спочатку запустивши у великих містах США, потім у Парижі, і врешті решт — “експансія” Європи [1]. В якості успішних світових прикладів можна назвати загальновідомий Netflix, цифровий продукт якого суттєво збільшує кількість наданих послуг.

Існують і неуспішні практики серед компаній, які впровадили діджитал-рішення, але вони пов'язані з тим, що відповідні види бізнесів не змогли зачасно утворити свої цифрові продукти чи внести зміни у вже існуючі бізнес-моделі.

Деякі напрями діяльності, в тому числі на міжнародному рівні, вже повністю перетворені під впливом цифрових технологій. Однією з таких сфер є міжнародна торгівля. Варто очікувати, що незабаром міжнародна електронна торгівля буде домінувати, а підходи до організації торгівлі суттєво зміняться. Загалом, під цифровою трансформацією міжнародної торгівлі можна розглядати появу цілих напрямів, які повністю існують у цифровому вигляді або значно спираються на цифрові технології. За сучасних умов можна відзначити, що торгівля послугами, а також правами на інтелектуальну влас-

ність майже повністю перейшла у цифрову сферу. Загалом під цифровізацією міжнародних економічних відносин варто розуміти певні зміни в самому інформаційному просторі, де відбувається комунікація між учасниками торгових відносин. Це стосується появи нових форматів спілкування учасників торговельних відносин, взаємодії та обміну інформацією, що дає можливість по-новому, більш оперативно, організувати процес проведення торгових операцій. Дякуючи цифровим технологіям, з'явилися можливості розпочати власний бізнес у торговельній сфері у більш широкого кола осіб, наприклад, у індивідуальних підприємств.

Електронна торгівля увійшла в життя населення відносно недавно, але дуже швидко зайняла вагомий частину на багатьох товарних ринках. Років 10 тому сфера покупок в Інтернеті охоплювала лише певний спектр товарів, а здійснювали їх переважно молоді особи, однак вже інструментами електронної торгівлі, у тому чи іншому вигляді користується переважна частина населення кожної розвиненої країни. Окрім того, інструменти, які кожному громадянину надає цифровізація, суттєво змінюють безліч сфер підприємницької діяльності, — від надання банківських послуг до приватного репетиторства й роздрібної торгівлі.

Цифровізація також забезпечила можливості для більш якісного нового аналізу ринку товарів і послуг, адже велика кількість даних про нього, які генеруються різноманітними пристроями, уможливають здійснення більш глибокого аналізу міжнародної торгівлі.

На сьогодні Інтернет став основним комунікаційним середовищем, в якому проводяться торгові угоди. Останнє тягне низку корінних перетворень і в організації економічної сфери, і в міжнародній торгівлі. Зокрема, цифровізація світової економіки і торгівлі характеризується такими процесами і явищами як: розвиток інформаційного простору нової якості; автоматизація виробництва, нові види транспорту й нові системи управління ними; якісно нові принципи взаємодії між індивідуальними підприємцями; нові види електронних послуг (*big data* — електронна торгівля) [3]. У деяких країнах світу на електронний спосіб вже повністю перейшли система комунікації, ділове листування тощо. На сьогодні стало майже неможливо організувати сучасну міжнародну торгівлю без використання інтернет-технологій. Адже, як засвідчують американські фахівці, цифрова торгівля (*Digital trade*) — це торгівля на основі інтернет-технологій і електронних платіжних систем. Останнє стосується: торговельних угод, які цілком перейшли в електронну сферу (поставки послуг); постачання товарів, які в принципі, можуть проводитися без участі працівника (автоматизація, логістики); постачання товарів, які застосовують можливості електронної сфери для організаційних потреб.

Цифровізація включає всі можливості електронних грошових переказів, комунікації за допомогою Інтернету, що використовується для замовлення, організації виробничих процесів й організації доставки продукції, послуг [2]. Тут можна зазначити наступні компоненти електронної торгівлі (*Digital trade*), платформи, цифрові послуги, послуги щодо збільшення доданої вар-

тості різних видів продукції. Поява електронних платформ визначає те значення електронної комерції, яке вона зараз займає. До означених платформ відносяться eBay, Alibaba, Etsy, а також інтегровані з ними сервіси та подібні проекти. Відмінністю цих проектів є доступ до них клієнтів у домашніх умовах (з дому), що є принципово важливою перевагою цифровізації. Якщо раніше участь у міжнародній торгівлі виключала роздріб й лише великі учасники могли здійснювати операції, то тепер “ціна” входження на цей ринок визначається лише ціною самої покупки. Зокрема, якщо раніше людина, що хотіла купити, скажімо смартфон, була обмежена в можливості вибору географічними межами свого населеного пункту, то зараз вона може купувати товари в будь-якому великому інтернет-магазині планети. Її можливості обмежуються лише інтерфейсом магазину — покупець повинен розуміти його мову, технічною можливістю оплатити товар, наявністю доступу служби доставки даного магазину до місця розміщення клієнта. Загалом, скорочення посередників між виробником і покупцями різко розширює можливості здійснення торгівельних відносин, змінює особливості взаємодії в електронній сфері, руйнує монопольний доступ компаній до можливостей міжнародного ринку. При цьому, ефектом електронної торгівлі являється частка населення країни, яка використовує електронні гроші, він загалом свідчить про те, наскільки населення залучено у даний процес.

При цьому варто зазначити, що соціальні мережі стали важливою основою для аналітичних досліджень у сфері торгівлі. Як свідчать дослідження, найбільшою країною за обсягом ринку електронної торгівлі є Китай, з обігом понад 681 млрд дол. США, за ним йдуть США, 438 млрд дол. США і Великобританія, 196 млрд дол. США [5]. При цьому Австралія і Туреччина засвідчують найвищі темпи зростання обігу електронної торгівлі, відповідно 40 % і 31 % [5]. Також варто зазначити, що потенціал зростання електронної торгівлі у США вже майже на межі, тоді як в країнах Азії, через певні демографічні особливості, таке зростання може тривати ще довго.

Основними перешкодами на шляху цифрової трансформації в бізнесі топ-менеджери компаній назвали: занадто складне регулювання і неефективне законодавство; недостатнє фінансування; низьку цифрову грамотність. 41 % керівників оцінюють рівень цифрової грамотності своїх співробітників як помірний, а 13 % вважають низьким. Пріоритетними напрямками інвестицій в розвиток цифрової трансформації, на їх думку, є: взаємодія з клієнтами (CRM, електронна комерція, автоматизація маркетингу) — 85 %; систематичний аналіз даних — 55 %; управління взаємодією із співробітниками (HR-процеси, управління творчістю, талантами, цифрове робоче місце) — 48 % [1].

Попри те, що цифрові технології на сьогодні є досить розповсюдженими, існує багато недоліків і небезпечності в їх використанні. Це, наприклад, стосується проблеми витоку персональних даних, небезпека полягає в можливому зломі цифрових пристроїв і несанкціонованому доступі до персональних даних. Так як чисельність особистих даних, накопичених датчиками Internet of Things, збільшується, то це викликає загрозу втручання у приватне життя.

Тут основним є відсутність остаточної згоди на збір і обробку персональних даних і які безпосередньо дані повинні збиратися та яким чином вони мають аналізуватися. Останнє загрожує втратою конфіденційності.

На сьогодні майже кожен вид бізнесу залежить від програмного забезпечення для розроблення, виробництва, дистрибуції, післяпродажної підтримки продуктів і послуг. Тому, певні технічні неполадки у використанні пристроїв можуть зумовити збій у програмному забезпеченні, а це може призвести до отримання недостовірної й неактуальної інформації.

Також однією із суттєвих небезпек є поширення нових способів маніпулювання свідомістю. Поряд з тим, що, при цифровізації зростають можливості для свободи слова, поширення різної інформації і обміну нею, виникають ризики поширення неточної інформації та недостатньої її прозорості, у зв'язку з чим населення не є найбільш повноправними учасниками інформаційних потоків, здійснюється відмова від своєї думки на користь групового мислення й загострення поляризації відповідних поглядів людей.

Також існує ризик цифрової поляризації простору. Наприклад, у світі існує велика частина населення, — 1,15 млрд не мають доступу до надійних послуг телефонного зв'язку [3]. При цьому, концентрація населення у мегаполісах, які являються споживачами цифрових технологій, може створити певну загрозу територіальної цифрової нерівності і стратифікації соціуму. Також, існує й ризик, що перевагами цифрових технологій може скористатися не все населення, через відсутність доступу до цифрових з'єднань та цифрового обладнання, а це викликає загрозу для соціальної згуртованості та інклюзивності може призвести до виникнення соціальних класів цифрової еліти і певних цифрових “ізгоїв”.

Зростаючим занепокоєнням стають і кібератаки. Серед цих загроз варто означити кібертероризм, кібершпionaж. Згідно із опитуванням Allianz Risk, ризик, пов'язаний з явищами кіберзлочинності і цифрової безпеки, увійшов до трійки найбільш глобальних бізнес-ризиків у 2022 р. Наразі кіберзлочинність на сьогодні коштує світовій економіці понад \$1 трлн — більше 1 % світового ВВП [5]. Отже, зростання ризиків цифрової безпеки, включаючи ризики захисту даних, а також небезпека щодо порушення захисту персональних даних, створює суспільному просторі певну недовіру до цифрових технологій.

Окрім цього також існують і соціальні ризики. Сучасна автоматизація праці застосування робототехніки веде до заміни фізичної/ручної праці, зменшення чи зникнення більшості робочих місць, необхідності перекваліфікування, що є певним небезпечним явищем для гарантування зайнятості. З-поміж інших означимо ризик зниження культурного розвитку, що проявляється у “стиранні” історичних традицій і культурного спілкування у висококультурних центрах, театрах, виставках, музеях, бібліотеках, адже їх важко або й неможливо повністю замінити.

Загалом зупинити технологічний прогрес вже неможливо, хоча варто визнати, що вплив цифрової трансформації сьогодні є неоднозначним. Цифровізація в цілому діє позитивно і сприяє економічному розвитку, зокрема,

цифрова трансформація конвертується у зростання ВВП і доходів, що позитивно відображається на економіці всієї країни. Запустити власний бізнес і підтримувати його ефективний розвиток стало простіше завдяки великій кількості інструментів, які забезпечує цифровізація. При цьому цифровізація зумовлює появу нових викликів, пов'язаних нерівномірним розподілом цифрових послуг і благ, поляризацією ринку праці, кібербезпекою тощо.

На сьогодні не існує концептуальних засад (на міжнародному рівні), які б найбільш повно розкривали всі аспекти цифрової трансформації. Важливим кроком і на міжнародному, і на національному рівнях могло б стати вирішення питання збору статистичних даних про використання цифрових технологій та розбудову smart-інфраструктури, що б дало більш чітке розуміння її впливів. Так як однією з основних проблем світової електронної комерції є довіра клієнтів, основна перешкода для торгівлі в Інтернеті, для забезпечення успіху на світовому ринку електронної комерції, дуже важливо створити певну атмосферу довіри для споживачів, тих, хто здійснює транскордонні закупівлі в Інтернеті [3].

При цьому своєчасне виявлення переваг і недоліків процесу цифрової трансформації може забезпечувати відповідне їх урахування, що сприятиме підвищенню обґрунтованості прийняття управлінських рішень з розширення сфер застосування нових технологій в Україні. Цифрові технології мають охоплювати більшу кількість людей, сприяти зниженню витрат і зменшенню неефективної роботи організацій. Вони повинні впроваджуватися для всіх учасників онлайн-системи, включаючи при цьому посилений захист конфіденційності даних та алгоритми, які не допускають ніякої дискримінації. Розробка й реалізація державних заходів щодо ефективного фінансування проєктів цифрової трансформації могла б сприяти активізації даного процесу.

Література

1. Коляденко С. В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні і у світі. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2016. № 5. С. 105–112.
2. Воронкова В. Г., Романенко Т. П. Концепція розвитку проектно-орієнтованого бізнесу в умовах цифрової трансформації до smart-суспільства. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. № 67. С. 13–27.
3. Веретюк С. М., Пілінський В. В. Визначення пріоритетних напрямків розвитку цифрової економіки в Україні. *Наукові записки Українського науково-дослідного інституту зв'язку*. 2016. № 2. С. 47–58.
4. Digital Trade and Its Impacts on Foreign Trade in Services. URL: http://www.mdic.gov.br/images/REPOSITORIO/scs/decin/Eventos/Joshua_Meltzer.pdf.
5. ЮНКТАД. (2019). Доклад о цифровой экономике 2019. URL: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/der2019_overview_ru.pdf.